bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

KORTWEG

Driemaandelijks tijdschrift van het Willemsfonds Brussels Hoofdstedelijk Gewest vzw - Erkenningsnummer P206416 - Afgiftekantoor Brussel X - Kortweg - V.U.: Mireille Corteville, p/a Andrée De Jonghstraat 12/17, 1020 Laken - Tel. 0497 58 54 96 - E-mail: suzanne@willemsfondsbrussel.be - Website: kortweg.brussels

Nr. 108
maart 2025

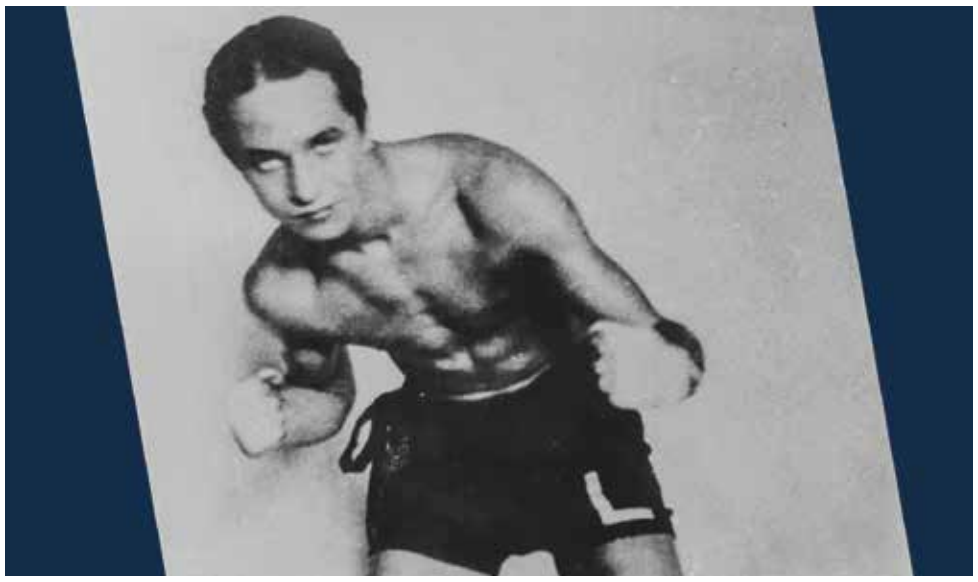

GELEID BEZOEK

Sport en sporters in Auschwitz

Tijdelijke expo in Kazerne Dossin

Sport had in het concentratie- en vernietigingskamp Auschwitz een complexe betekenis. Het diende niet alleen als middel om te overleven, maar werd ook ingezet als vorm van onderdrukking. Zo was het een fysieke strijd, en een strijd van innerlijke kracht en doorzettingsvermogen. Het museum van de Kazerne Dossin toont in de bijzondere tentoonstelling 'Sport en Sporters in KL Auschwitz' hoe gevangenen onder dwang uitputtende oefeningen moesten doen. Die werden later pseudo-sport genoemd... Maar op hetzelfde ogenblik werd sport voor gevangenen net ook een manier om de gruwelijke realiteit te ontvluchten en de tijd te verdrijven. Onder hen bevonden zich ook vooroorlogse sporters, van Olympiërs tot nationale kampioenen wier dromen in de kampen werden vernield...

'Sport en Sporters in KL Auschwitz' is een internationaal rondtrekkende tentoonstelling, maar ze werd door de Kazerne Dossin uitgebreid met het werk en onderzoek van Willemsfondser Kurt Deswert. Op basis van diens boek 'Schwalbe' werd onder andere het verhaal van Beerschotvoetballer Sam Meljado in de expo opgenomen. Deswert hielp de gidsen ook met hun voorbereiding. Nadat 'Schwalbe' al eerder door de Kazerne Dossin gebruikt werd voor haar voetbaltrajecten en als bron diende voor expo's in Berlijn en Leipzig, krijgt het werk nu dus een plaatsje in 'Sport en Sporters in KL Auschwitz'.

Naast het verhaal van Meljado brengt de tentoonstelling tal van tragische verhalen tot leven met brieven, foto's en getuigenissen. Het onthult de ongelooflijke kracht en creativiteit van de gedeporteerden in een tijd van extreme ontberingen.

Zondag 13 april om 14u30
Goswin de Stassartstraat 153, Mechelen
Mechelen-Nekkerspoel ligt op +/- 15 minuten wandelen
7 euro voor leden / 9 euro voor niet-leden
Inschrijven via mimi@willemsfondsbrussel.be

NL NL

Maak kans op een luxe brunch bij FRANK

We willen het Brusselse Willemsfonds nóg beter maken & daarvoor hebben we jouw input nodig.

2

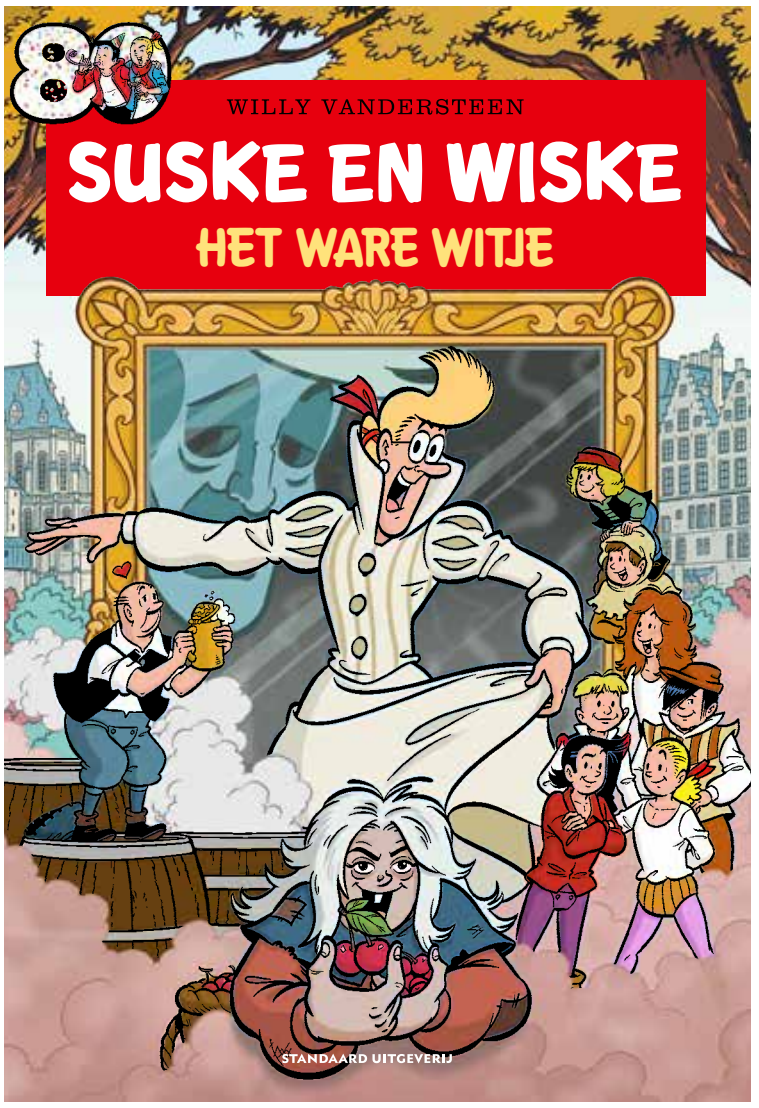

Een historisch album cadeau!

Op 17 april verschijnt Het Ware Witje, het stripalbum over de verrassende ontdekking dat het echte Sneeuwwitje onder de Brusselse Beurs begraven ligt! Het fascinerende verhaal over Margaretha von Waldeck werd voor het eerst beschreven in ons magazine Kortweg van januari 2024. **Voor het Brusselse Willemsfonds wordt dan ook een speciale editie gemaakt**, met een unieke katern over dit historisch verhaal en onze vereniging. **Een echt collector's item dat alle leden van de Brusselse Willemsfondsafdelingen gratis thuis zullen ontvangen** (1 album per gezin). Meer informatie volgt in de Kortweg van mei. Nog geen lid? Sluit je snel aan - zie pagina 16 - en mis het niet!

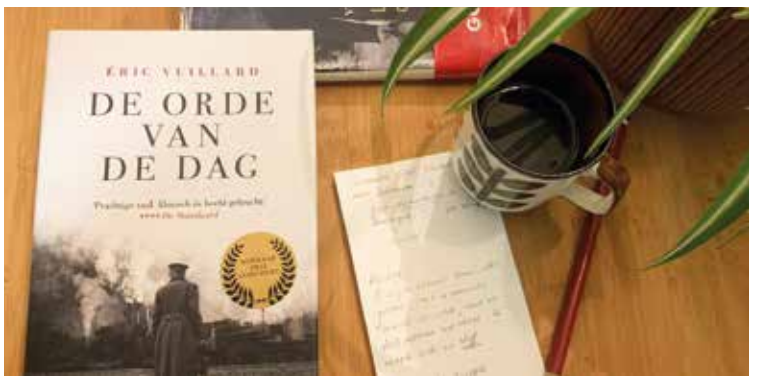

BOEKRECENSIE

Orde van de dag

De wereld van Trump wordt geregeerd door lef en bluf

13

Jouw mening telt! Vul onze enquête in en maak kans op een luxe brunch bij FRANK

We willen Willemsfonds Brussel nóg beter maken en daarvoor hebben we jouw input nodig. Wat vind je van onze activiteiten? Wat kunnen we verbeteren? Dit is jouw kans om je stem te laten horen.

Het invullen duurt maar een paar minuten en helpt ons enorm: we gebruiken jouw antwoorden om onze activiteiten en werking verder uit te bouwen in de komende jaren. En als extra motivatie: **je maakt kans op een luxe brunch voor 2 personen + bubbles bij het Brusselse restaurant FRANK.**

Wat is Willemsfonds Brussel?

Wij zijn een sociaal-culturele organisatie die mensen samenbrengt rond cultuur, debat en ontdekking van Brussel. We organiseren activiteiten zoals lezingen, wandelingen, concerten, comedyavonden en netwerkbijeenkomsten, en geven ook het magazine Kortweg uit.

Is dit nieuw voor jou? Ook dat is waardevolle feedback!

EERST EVEN KORT OVER JOU

1. In welke leeftijdscategorie val je?

☐ Jonger dan 30 jaar
☐ Tussen 31 en 50 jaar
☐ Tussen 51 en 66 jaar
☐ Ouder dan 67 jaar

2. Woon je in Brussel?

☐ Ja, in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
☐ Nee, maar ik kom regelmatig naar Brussel voor activiteiten
☐ Nee, ik woon elders en bezoek Brussel zelden

JOUW BETROKKENHEID BIJ WILLEMSFONDS BRUSSEL

3. Wat motiveert jou om betrokken te blijven bij het Willemsfonds Brussel? (Meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Bijleren (over Brussel, geschiedenis, …) en cultuur ontdekken
☐ Ontspanning en gezelligheid
☐ Nieuwe mensen leren kennen
☐ Het magazine Kortweg en de artikels (online/offline)
☐ De focus op het Nederlandstalige culturele leven
☐ Anders, namelijk….

4. Hoe vaak heb je in het afgelopen jaar deelgenomen aan een activiteit van het Willemsfonds Brussel?

☐ Niet (misschien binnenkort?): ga verder naar vraag 8.
☐ 1-2 keer
☐ 3-5 keer
☐ Meer dan 5 keer

5. Aan welk type activiteiten neem je het liefst deel? *(Meerdere antwoorden mogelijk)*

☐ Muziekconcerten
☐ Comedyvoorstellingen of theaterbezoeken
☐ Activiteiten rond poëzie en literatuur
☐ Geleide bezoeken aan tentoonstellingen en musea
☐ Geleide bezoeken achter de schermen van gebouwen, instellingen, bedrijven, …
☐ Geleide wandelingen
☐ Workshops (bv. bloemenboeket maken)
☐ Gesprekken en debatten over actuele thema's
☐ Netwerkavonden, eetfestijnen en andere ontmoetingsmomenten
☐ Andere, namelijk: _____

6. Wat zou je graag méér zien in ons aanbod? *(Meerdere antwoorden mogelijk)*

☐ Niks specifiek, ik ben tevreden met het huidige aanbod
☐ Grotere evenementen met bekende Nederlandstalige namen
☐ Familie- en kindvriendelijke activiteiten
☐ Meertalige activiteiten
☐ Activiteiten met oefenkansen Nederlands
☐ Thema-avonden rond actuele of maatschappelijke onderwerpen
☐ Netwerkactiviteiten (bv. op weekavonden)
☐ Workshops
☐ Nieuwe concepten (bijv. samenwerkingen met andere organisaties, vernieuwende formats)
☐ Andere ideeën, namelijk _____

7. Hoe ervaar je de toegankelijkheid van onze activiteiten?

Wat vind je van de prijs van onze activiteiten?
☐ Eerder duur
☐ Goed
☐ Eerder goedkoop

De locaties van onze activiteiten zijn:
☐ Niet altijd goed bereikbaar
☐ Vlot bereikbaar

Het taalniveau is
☐ Soms te moeilijk, ik begrijp niet altijd alles wat wordt verteld
☐ Ideaal voor mij

Wat vind jij van meertalige activiteiten (waarbij het Nederlands uiteraard 1 van de talen is)?
☐ Dat is een meerwaarde in een stad als Brussel
☐ Liever niet, ik wil enkel deelnemen aan activiteiten die enkel in het Nederlands doorgaan.

Optioneel: Wat kunnen we verbeteren? _____

8. Voel je je voldoende welkom en betrokken bij Willemsfonds Brussel?

☐ Ja, absoluut
☐ Grotendeels wel
☐ Soms niet helemaal
☐ Nee, niet echt

Optioneel: Wat zou je helpen om je meer betrokken te voelen? _____

Je kan deze vragenlijst ook online invullen door bovenstaande QR-code te scannen

9. Zou je zelf een actievere rol willen spelen bij Willemsfonds Brussel? *(Meerdere antwoorden mogelijk)*

☐ Ja, als vrijwilliger bij een activiteit
☐ Ja, als bestuurslid of organisator
☐ Ja, maar ik weet niet goed hoe ik kan helpen
☐ Nee, ik heb hierin geen interesse

ONZE COMMUNICATIE

10. Via welke kanalen verneem je meestal over onze activiteiten? *(Meerdere antwoorden mogelijk)*

☐ Ons magazine Kortweg
☐ Sociale media (Facebook, Instagram, etc.)
☐ Onze website of nieuwsbrief
☐ Mond-tot-mondreclame
☐ Via vrienden/familie
☐ Andere, namelijk: _____

11. Hoe beoordeel je de communicatie van Willemsfonds Brussel? *(Duidelijk, aantrekkelijk, informatief?)*

Schaal van 1 *(zeer slecht)* tot 5 *(zeer goed)*:
① ② ③ ④ ⑤

Optioneel: Wat kunnen we verbeteren of wat spreekt je juist heel erg aan? _____

12. Tot slot: wat is voor jou de grootste meerwaarde van Willemsfonds Brussel? *(Open vraag)*

_____
_____
_____
_____

Bedankt voor je tijd en feedback!

! Wil je kans maken op een luxe brunch voor 2 personen bij restaurant FRANK?

Laat hier je naam en (e-mail)adres achter: _____

_____

(optioneel en dit wordt enkel gebruikt om winnaars op de hoogte te brengen. De antwoorden worden verder volledig anoniem verwerkt)

Adres waar deze fysiek naar toegestuurd kan worden:
Willemsfonds BHG vzw,
Andrée de Jonghstraat 12 bus 17, 1020 Laken

Een foto van de ingevulde vragenlijst kan ook via Whatsapp naar 0497 58 54 96 worden gestuurd of via mail naar suzanne@willemsfondsbrussel.be

ACTIVITEITEN

Geleid bezoek

Kasteel van Beersel

Terug naar de middeleeuwen van kanonkogels en kokende pek. Onder begeleiding van een gids bezoeken we de bekende waterburcht met haar geschiedenis van belegeringen en oorlogen. De burcht is één van de weinige goed bewaarde voorbeelden van middeleeuwse krijgsbouwkunde in ons land. Goed schoeisel wordt wel aangeraden. De trappen zijn steil, smal en ongelijk. Maar ze vertellen een uitermate boeiend verhaal.

Zaterdag 26 april om 14u00
Lotsestraat 65, Beersel
Beersel
5 euro voor leden / 10 euro voor niet-leden
Inschrijven via ilsecarle@hotmail.com

NL NL

Wandeling

Wandeling Solvay

De Bill Gates van de 19de eeuw

Samen met onze gids Jan Puype ontdekken we het prachtige Parc Solvay in La Hulpe en een stukje Zoniënwoud.

We wandelen door een schitterend stukje groen net buiten Brussel, terwijl we naar boeiende verhalen luisteren over de familie Solvay, een wel zeer rare buurman, de grootste vastgoedoperatie ooit, het babyvelletje van beuken, hoe een vrijmetselaar een grot verhuist, kunstenaars allerhande, de Apple van Steve Jobs valt niet ver van de boom, en nog veel meer.

Kortom: een interessante lentewandeling!

Zaterdag 17 mei om 14u00
Parc Solvay, ingang Chaussée de Bruxelles 111, La Hulpe
TEC-halte La Hulpe Etangs Solvay: lijn 366 rijdt vanuit Flagey in Elsene via Watermaal-Bosvoorde naar deze halte
10 euro voor leden / 12 euro voor niet-leden
Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be

NL NL

Icoontjes

NL Je begrijpt of spreekt nog niet veel Nederlands

NL Je begrijpt al een beetje Nederlands maar je spreekt het nog niet zo goed

NL Je begrijpt vrij veel Nederlands en kan ook iets vertellen

NL Je begrijpt veel Nederlands en spreekt het goed

We kunnen garanderen dat deze activiteit toegankelijk is voor mensen met beperkte mobiliteit.

Colofon

Werkten mee aan deze editie: Hannah Basiliades, Johan Basiliades, Ilse Carlé, Mireille Corteville, Carla Dejonghe, Kurt Deswert, Liberas, Herman Mennekens, Philip Meersman, Suzanne ter Haar, Ella Van Craen, Hans Van Rompaey, Wim Vanobberghen en Denise Vergeylen.

Lay-out: Hannah Basiliades

Met steun van:

Geleid bezoek

Rondleiding in de Brusselse art deco-bioscopen

Vanaf het einde van de jaren 1920 waren bioscopen het ontmoetingspunt tussen film en architectuur, dankzij de opkomst van de art deco. De behoeften van bioscoopexploitanten op het gebied van volume, akoestiek en decor voor geluidsbioscopen, evenals het verlangen naar comfort en prestige, werden gekoppeld aan de innovatieve bouwtechnieken en esthetiek van de art deco. Het resultaat is een droomarchitectuur, van binnen en van buiten.

Samen bezoeken we met een gids twee Brusselse art deco-bioscopen: het voormalige Eldorado aan het De Brouckèreplein en Cinema Nova in de Arenbergstraat.

Als je na de rondleiding nog niet genoeg hebt van de rijke geschiedenis van onze Brusselse bioscopen in Art-Decostijl, is er de mogelijkheid om de gratis expo 'Cinémas Art Déco à Bruxelles' in de Sint-Gorikshallen op je eigen tempo te ontdekken. De expo belicht zowel bekende als minder bekende Brusselse bioscopen, naast een Immersieve installatie. Bezoekers betreden deze magische wereld via schriftelijke en visuele evocaties van de grote 'eerste exclusieve' bioscopen in stadscentra uit die tijd, zoals de Plaza, de Métropole, het Eldorado, de Variétés en de Cinéma des Galeries.

Zaterdag 19 april om 10u00
UGC, De Brouckèreplein 38, Brussel
1 3 4 5 29 88 89 **De Brouckère**
6 euro voor leden / 8 euro voor niet-leden
Inschrijven via hannahbasiliades@hotmail.com

NL NL

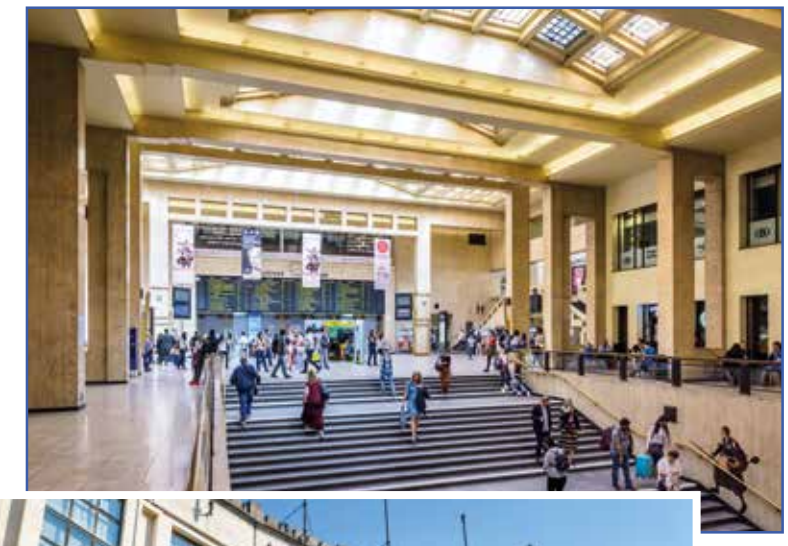

Geleid bezoek

Brussel-Centraal anders bekeken

Het station Brussel-Centraal werd ontworpen door architect Victor Horta. De bouwplannen van dit schitterende art deco-gebouw gaan terug tot 1910. Toch begonnen de werken pas in 1937, na de voltooiing van de Noord-Zuidverbinding. Na Horta's dood in 1947 nam Maxime Brunfaut het van hem over om de bouw af te ronden. In 1952 was het station klaar en werd het ingehuldigd.

Het station sluit aan bij de officiële internationale architectuurlijn, met duidelijke verwijzigen naar eerder werk van Horta zoals het Paleis voor Schone Kunsten en het Volkshuis. Het interieur werd bekleed met travertijn en heeft een grote loketzaal met een paneelplafond met ingewerkte lichtbakken. Het omvatte een stationsbuffet en een koninklijk salon, typisch voor de jaren '50. Daar kon de koning op de trein wachten of vooraanstaande gasten verwelkomen. Tijdens Expo 58 werd er veelvuldig gebruik van gemaakt. Zo ontving koning Boudewijn er de koning en koningin van Thailand, en ook de negus van Ethiopië.

In de jaren 2000 onderging het station een grondige renovatie, die het gebouw zijn glans van weleer heeft teruggegeven. Op 14 juni bezoeken we met een gids van Korei we niet alleen de toegankelijke delen, maar we gaan ook "achter de schermen" op locaties die voor treinreizigers niet toegankelijk zijn. Tenslotte wordt ook de impact die de Noord-Zuid verbinding had op de buurt toegelicht en wordt dit getoond tijdens een korte wandeling in de buurt.

Zaterdag 14 juni om 14u00
Hoofdingang Brussel-Centraal aan het Europakruispunt, Brussel
1 5 29 38 63 65 66 71 86 **Centraal station**
10 euro voor leden / 12 euro voor niet-leden
Inschrijven via imane@willemsfondsbrussel.be

NL NL

Wandeling

Het verhaal van Oranje-Nassau in Brussel

Tijdens Koningsdag in Nederland

De familie Oranje-Nassau speelde al vanaf de 15de eeuw een belangrijke rol in de geschiedenis van de Nederlanden. In de sporen van de Oranjes en hun vrienden zoals Brederode, ontdekken we Brussel en de gedeelde geschiedenis van het huidige Nederland en België. We verkennen met gids Hermine van der Enden (OntdekBrussel.nu) plaatsen, gebouwen en monumenten in Brussel die de verhalen van de Oranjes in Brussel vertellen.

Tijdens deze stadswandeling ontdek je onder andere hoe en waar Willem de Zwijger als elfjarige jongen onder de vleugels van Keizer Karel terechtkwam en waar Willem zijn luxueuze kasteel had, beroemd en berucht om zijn keuken en bed. We wandelen langs de plek waar kroonprins Willem, de latere Koning Willem II, het liefst vertoefde en waar Koning Willem III is geboren. En nog veel meer interessante weetjes!

Zondag 27 april om 14u00
Grote Markt, Brussel
33 48 95 Grote Markt
1 5 29 38 63 65 66 71 86 Centraal station
10 euro voor leden / 15 euro voor niet-leden
Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be

NL NL

Geleid bezoek

Bezoek aan het Brussels Parlement

Vorig jaar moest je gaan stemmen voor de verschillende parlementen in dit land. In Brussel heeft dat - op het ogenblik dat deze Kortweg werd gedrukt - nog geen regering opgeleverd. Dat wil niet zeggen dat het Brusselse Parlement ondertussen stil zit. Wil je te weten komen wat er gebeurt met jouw stem? Kom dan mee op deze rondleiding aan het parlement!

Je krijgt niet alleen meer informatie over het kluwen van de Brusselse politiek, je ontdekt ook de bijzondere architectuur en geschiedenis van het gebouw en de knappe kunstwerken die er te bezichtigen vallen.

De rondleiding wordt verzorgd door een gids van de communicatiedienst van het Parlement.

Zaterdag 17 mei om 14u00
Brussels Parlement, Lombardstraat 69, Brussel
33 48 95 Grote Markt
Gratis
Inschrijven via suzanne@willemsfondsbrussel.be

NL NL

Geleid bezoek

Achter de schermen van het gemeentehuis van Schaarbeek

Het gemeentehuis van Schaarbeek is en blijft een uitzonderlijke parel, qua architectuur en kunstcollectie. Henri Bergé, vooraanstaand wetenschapper en liberaal politicus in Schaarbeek, noemde het “le Palais Communal”, gebouwd ter ere van de lokale democratie, in een neorenaissance stijl als ode aan het vrije denken.

Het gebouw werd ontworpen door architect Jules -Jacques Van Ysendyck en in 1887 ingehuldigd door Achille Colignon, de burgemeester en drijvende kracht achter de bouw - en tevens Willemsfondser. Na een brand in 1911 werd het gemeentehuis heropgebouwd door Maurice Van Ysendyck (zoon van). Op 5 april brengen we een exclusief geleid bezoek achter de schermen, waarbij een ervaren gids ons alles vertelt over het gemeentehuis, haar kunst, geschiedenis en weetjes.

Zaterdag 5 april om 15u
Colignonplein, Schaarbeek
56 Colignon 10 55 Paviljoen 92 Pogge
Gratis
Inschrijven via johan.basiliades@willemsfondsbrussel.be

NL NL

Lezing

Willem de Vreese en de Rotterdamse Erasmuscollectie

Hoe een Vlaming Erasmus groot maakte in Rotterdam

In 1920 werd de directeur van de Rotterdamse gemeentebibliotheek ter dood veroordeeld. Toch bleef de Belg Willem de Vreese er tot en met 1934 in functie. Hij vormde de gemeentelijke instelling om tot een brede publieksbibliotheek met wetenschappelijke functie. Zijn veroordeling in België wegens collaboratie tijdens de Eerste Wereldoorlog had op zijn Rotterdamse werkzaamheden geen invloed. Eén van De Vreese's aandachtsgebieden was Erasmus: door zijn inspanningen groeide de Rotterdamse verzameling Erasmusboeken uit tot de grootste Erasmuscollectie ter wereld, nu UNESCO werelderfgoed.

De lezing zal het verhaal vertellen van Erasmus en Rotterdam, waar hij werd geboren: hoe eigende hij zich als Roterodamus de stad toe, hoe eigende Rotterdam zich vervolgens Erasmus toe en hoe geven de topstukken uit de Rotterdamse Erasmuscollectie ene inkijk in het leven van Erasmus?

De spreker is dr. John Tholen. Hij is conservator bij de openbare Bibliotheek Rotterdam, waar hij onder andere de grootste Erasmuscollectie ter wereld beheert, die in 2023 door UNESCO werd toegevoegd aan het *Memory of the World Register.* Hij studeerde klassieke talen en boekwetenschap en promoveerde in 2019 op een onderzoek naar vroegmoderne edities van Ovidius' Metamorfosen. Onlangs publiceerde hij een bloemlezing uit Erasmus' correspondentie: Erasmus de reiziger, waarin de noodzaak en ellende van Erasmus' reislust centraal staat.

Donderdag 15 mei om 18u00
Erasmushuis, De Formanoirstraat 31, 1070 Anderlecht
49 Erasmushuis 5 46 Sint-Guido
5 euro
Inschrijven via www.erasmushouse.museum
Meer informatie via suzanne@willemsfondsbrussel.be

NL NL

Lezing

Literatuur in het Herman Teirlinckhuis:

Katelijne Damen leest Virginia Woolf

Willemsfonds Woluwe en Zuidwest-Brussel nodigen je uit voor een bijzondere literaire avond in het sfeervolle Herman Teirlinckhuis. Katelijne Damen, één van Vlaanderens meest expressieve actrices, brengt de tijdloze woorden van Virginia Woolf tot leven.

Met haar baanbrekende stijl en thema's veranderde Woolf de westerse literaire wereld voorgoed. Ze plaatste complexe zaken als tijd, trauma, seksualiteit en genderrollen op ongeziene wijze op de voorgrond, wat resulteerde in meesterwerken als *To The Lighthouse, Orlando, The Years en Mrs. Dalloway.*

Laatstgenoemde verscheen in mei precies honderd jaar geleden, de perfecte aanleiding om het licht te laten schijnen op de schrijfster en haar nalatenschap. Kenner en liefhebber Kristien Hemmerechts vertelt over Woolfs veelbewogen leven en werk. Daarna neemt Katelijne Damen ons met een tekstselectie mee naar het Engeland van de vorige eeuw.

Zaterdag 17 mei om 16u00
Huis van Herman Teirlinck, Uwenberg14, Beersel
Beersel
7 euro voor leden (en -26 jarigen)/ 15 euro voor niet-leden
Inschrijven via kurt@willemsfondsbrussel.be

NL

Lezing

Tussen de Soep en de Feiten

Scherp 's middags je hersenen aan met hot topics en een warme kom (vegetarische) soep. Boeiende sprekers ontleden actuele thema's met een Brusselse invalshoek. Voedsel voor lichaam en geest, elke eerste dinsdag van de maand!

We parlons Brusseleir - 1 april

In Brussel worden meer dan 104 talen gesproken en heel wat Brusselaars zijn bi/tri/...lingues. Maar wat schuilt er achter deze cijfers? Wat weten we over de werking van meertalige hersenen? Hoe beïnvloedt meertaligheid het leren, denken en waarnemen? Hoe creëert het een uniek bewustzijn en een eigen kijk op de wereld? Ontdek het tijdens deze sessie.

JEAN-MARC DEWAELE
We verwelkomen professor Jean-Marc Dewaele van Birkbeck, University of London. Zijn onderzoek biedt fascinerende inzichten in de rol van emoties en identiteit bij meertaligheid, een thema dat aansluit bij de dagelijkse realiteit van meertaligheid en multiculturaliteit in Brussel. Daar werd hij begin dit jaar nog voor erkend, met de Francqui-leerstoel.

Dinsdag 1 april - soep om 12u15,
de spreker start om 12u30
Muntpunt (zaal Agora 0), Munt 6, Brussel
1 3 4 5 29 88 89 De Brouckère
Gratis
Inschrijven is niet verplicht,
maar wel aanbevolen via www.muntpunt.be

NL

Vrijheid en verzet - 6 mei

In het vrijzinnig humanisme staat de mens centraal. Niet enkel als individu maar ook als deel van een groter geheel; de gemeenschap en de samenleving. We duiken in het persoonlijke verhaal van Brusselaar August Vermeylen. Daarna zetten we een stap vooruit naar onze huidige samenleving, want vandaag rijzen er opnieuw vragen rond vrijheid. Niet enkel in Brussel, maar over de hele wereld. Daarbij houden we Poincarés' citaat in ons achterhoofd, dat de VUB vereeuwigde: "Het denken mag zich nooit onderwerpen."

HANS VANDEVOORDE
Hans Vandevoorde is specialist moderne Nederlandse literatuur en cultuur. Hij begeleidde promoties op het gebied van onder meer documentaire literatuur, dagboeken in de Tweede Wereldoorlog, kunst en literatuur, de creatieve kunstkritiek van Hugo Claus en reisverhalen. Hij publiceerde veel over negentiende-eeuwse, fin-de-siècle- en interbellumliteratuur en -cultuur, en over naoorlogse poëzie en vorig jaar ook de biografie *'Stil verzet.* De oorlogsjaren van August Vermeylen, 1939-1945.'

Dinsdag 6 mei - soep om 12u15,
de spreker start om 12u30
huisvandeMens Brussel (zaal Verlichting),
Sainctelettesquare 17, Brussel
2 6 51 IJzer
Gratis
Inschrijven is niet verplicht,
maar wel aanbevolen via www.muntpunt.be

NL

Lezing

Stripvoorstelling 'Het Ware Witje'

Suske & Wiske in Ukkel

Ben jij een stripliefhebber en gefascineerd door verborgen verhalen? Dan mag je deze unieke lezing niet missen! Op 10 mei vertelt Kurt Deswert in de Gemeentelijke Openbare Bibliotheek Ukkel over het nieuwe Suske & Wiske-album: 'Het Ware Witje' (zie ook de voorpagina).

Kurt Deswert – auteur, onderzoeker en gepassioneerd stripliefhebber – neemt je niet alleen mee in de wereld van dit gloednieuwe avontuur, maar onthult ook het fascinerende verhaal over hoe de échte Sneeuwwitje in Brussel begraven zou liggen. Een boeiende ontdekkingsreis door geschiedenis en stripcultuur!

Zaterdag 10 mei om 14u00
Gemeentelijke Openbare Bibliotheek Ukkel, De Broyerstraat 27, Ukkel
4 18 43 75 Globe
Gratis deelname
Inschrijven via ukkel.bibliotheek.be

NL NL

Concert

BachWerk presenteert:

J.S. Bach's Matthäus-Passion

Na het succes van de “Ceremony of Carols” in december, nodigen Willemsfonds Zuidoost- en Zuidwest-Brussel je opnieuw uit voor een bijzonder concert van het BachWerk koor en orkest. Dit keer brengen ze de indrukwekkende Matthäus-Passion van J.S. Bach, een meesterwerk vol muzikaal drama, schoonheid en pijn, maar ook moed, acceptatie en hoop.

Als Willemsfonds-lid kun je genieten van een voordeeltarief van slechts €10!
Wees er snel bij, want het aantal plaatsen is beperkt.

Zaterdag 7 juni om 18u00
Sint-Marcuskerk, De Frélaan 76, Ukkel
37 38 41 Houzeau
10 euro voor leden (en -18 jarigen) / 20 euro voor niet-leden
Inschrijven via vanobberghenwim@gmail.com

Activiteiten Willemsfonds Vlaams-Brabant

Lezing

Archeologie in de Druivenstreek en het Zoniënwoud

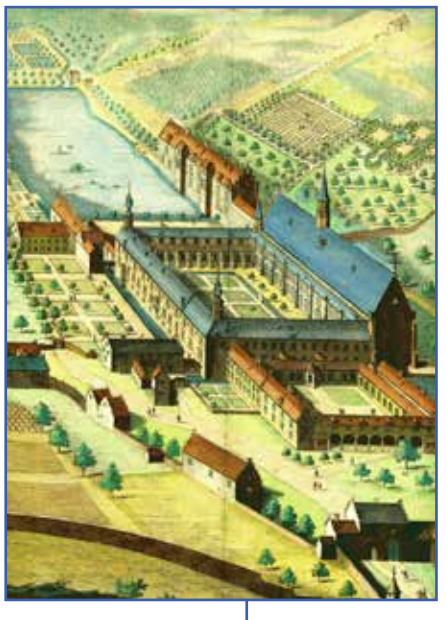

Steentijdsites tonen aan dat de streek al bewoond was met de komst van de vroege landbouwgemeenschappen zo’n 5000 jaar geleden.
Archeoloog Peter Cosyns studeerde af in 1992 en was tot 1999 werkzaam aan de KMKG.
Van 2005 tot 2022 was hij verbonden aan de VUB als doctoraatsonderzoeker, postdoctoraal onderzoeker en als docent archeologie.
Hij was stadsarcheoloog ad interim van Tongeren en sedert 2019 is hij freelance archeoloog en doet aan archeologisch onderzoek in functie van omgevingsvergunningen in Vlaanderen.

Donderdag 10 april om 20u00
GC Felix Sohie (Cafetaria), Gemeenteplein 39, Hoeilaart
8 euro / VVK: 5 euro
Inschrijven via willemsfondshoeilaart.be
NL NL

Lezing

Gezonde voeding

Gezondheid is voor Alicia Cosyns een juist evenwicht tussen de klassieke geneeskunde, voeding en de harmonie van lichaam en geest.

Ze is mama van twee en al 11 jaar apothekeres. Gepassioneerd door het luisteren naar en het helpen van anderen, heeft ze besloten haar vaardigheden uit te breiden door een opleiding in nutritherapie te volgen om ziekten te voorkomen en te verlichten door middel van voeding en supplementen.

Woensdag 14 mei om 20u00
GC Felix Sohie (Cafetaria), Gemeenteplein 39, Hoeilaart
8 euro / VVK: 5 euro
Inschrijven via willemsfondshoeilaart.be
NL NL

St. KLET

SAINTKLET SEASON 2025

14.03
SAINTKLET
REOPENING PARTY

25.04
AMEN X MENTALITY

10.05
SAINTKLET x LA FLAQUE

@SAINTKLET.BRUSSELS

SQ. SAINCTELETTE 17,
1000 BRUXELLES

huis van de mens
MENTALITY

BRUSSEL DWAALZIN

KEUKEN KLETS

KOKEN VOOR KLETSKOUSEN

We houden van gezellig samen koken, nieuwe mensen leren kennen en praten over maatschappelijke thema's. Ben je **18-30 jaar** en wil je **meedoen** of **mee organiseren**? Schrijf je in!

VOORAFGAANDE ZORGPLANNING JOUW VISIE

huis van de mens
is vrijzinnig humanistisch
Een initiatief van deMens.nu

WEGWIJS IN WILSVERKLARINGEN
info | ondersteuning | kosteloos
huisvandeMens Brussel - Saincteletsquare 17, 1000 Brussel
brussel@demens.nu - 02 242 36 02

Tekenen! Schilderen!

Elke derde donderdag van de maand

ONTDEK JE TEKEN- EN SCHILDERTALENT!

Clubhouse Brussels organiseert een open vrij teken- en schilderatelier, waaraan iedereen mag deelnemen, begeleid door Studio Atang.
Je kunt er experimenteren met verschillende technieken, van potlood tot acryl!

WANNEER? Elke derde donderdag van de maand van 14 tot 16 uur.
MOET IK BETALEN? Met de lidkaart van Clubhouse Brussels is deelname kosteloos, zonder lidkaart kost het €5 per atelier.
WAAR? Koolmijnenkaai 34, (1 ste verdieping) 1080 Brussel.
INSCHRIJVEN kan via www.vrijzinnigbrussel.be of via brusselsclubhouse@gmail.com.

https://www.clubhouse.brussels/
@ClubhouseBrussels
ClubhouseBrussels
huis van de mens
CLUBHOUSE BRUSSELS

Alle artikels vind je terug op onze website **kortweg.brussels** of via deze QR-code:

Column

Rebelse Brusselessen

CLEMENTINE DE VERE

De lange Brusselse geschiedenis werd getekend door een aantal zeer opmerkelijke Brusselessen. Vrouwen die hier geboren werden, die hier lange tijd verbleven of die hun stempel op onze hoofdstad drukten. Sommigen zijn vandaag nog bekend, anderen zijn vergeten. In deze column gaat Kurt Deswert op zoek naar hun verhalen.

De in Brussel geboren Clementine de Vere (1888-1973) was letterlijk en figuurlijk betoverend. Misschien was dat ook een beetje logisch. Haar vader, de Brit Charles de Vere, was goochelaar en had in Brussel in 1878 een goochelwinkel en -fabriek geopend. Haar moeder trad op met een Japanse goochelshow. De "magiërs" waren ongehuwd[1], maar ze hadden wel 8 kinderen, waarvan Clementine de jongste was. In de Brusselse goochelwinkel werd ze ondergedompeld in de geheimen van illusie en podiummagie...

Na enkele jaren verhuisde het gezin naar Frankrijk. Daar besloot Clementine om in haar ouders' voetsporen te treden, onder de artiestennaam 'Ionia'. Eerst bracht ze nog een show met dieren, maar al gauw werd ze ook goochelaar. De grote magietrucs die ze op scène bracht, waren uitgedacht door haar vader. Er werden tonnen materiaal en kostuums voor gebruikt. Met haar spectaculaire en populaire shows trok ze door heel Europa en het Verenigde Koninkrijk. Haar podiumcarrière was kort -zo'n vijf jaar- maar erg impressionant. Haar trucs en illusies werden gretig gekopieerd. Net voor de eerste wereldoorlog stopte ze met optreden.

> In de Brusselse goochelwinkel werd ze ondergedompeld in de geheimen van illusie en podiummagie

Haar leven bleef echter erg bewogen. De liefde en een (tweede) huwelijk met een Russische prins leidden haar naar Rusland. Daar verloor ze alles tijdens de perikelen van de revolutie... Terwijl de bolsjewieken driest te werk gingen in de straten van Moskou, moesten Clementine en haar man zich drie maand verschansen in een hotel... Het koppel vluchtte naar de Verenigde Staten. Nadien verhuisden ze naar Parijs. Het koppel scheidde en voor 'Ionia' begon een leven in de anonimiteit. Voortaan bleef ze weg van de podia. Gedaan met verdwijntrucs en illusies...

Toch blijft 'Ionia' als vrouwelijke goochelpionier vandaag nog steeds tot de verbeelding spreken. De prachtige retroaffiches van haar optredens zijn erg gegeerde verzamelobjecten geworden. De opmerkelijke Brusseles betoverde dan ook veel mensen.

— Kurt Deswert

[1]*Een beetje ongebruikelijk voor die tijd, maar het gezin was dan ook ongebruikelijk...*

Clementine de Vere als *Ionia* op de cover van *The Sphinx*, 1911

Boekrecensie

EEN ONGEMAKKELIJKE PLEK

Van het bloedbad van Babin Yar (1941) tot Boutcha (2022)

Naar aanleiding van Jonathan Littell en Antoine d'Agata, *Een ongemakkelijke plek*, Arbeiderspers, 2024.

In *De Welwillenden* kroop Jonathan Littell in de huid van Max Aue, een SS-officier. Duizend bladzijden lang beleeft de lezer de waanzin van de Tweede Wereldoorlog en de Shoah door de ogen van een beul. Een passage die wellicht elke lezer is bijgebleven is de executie door de Nazi's van meer dan 30.000 joden op twee dagen tijd in september 1941. Max Aue vertelt ons over de praktische problemen, de emotionele last op de soldaten (!) om aan de lopende band mannen, vrouwen en kinderen handmatig neer te schieten en in het ravijn te duwen. Dit moest en zou efficiënter. Enkel de gedachte aan deze bladzijden, de banale beschrijving van deze ongeziene gruwel, geeft rillingen. De blik van de beul maakt, in romanvorm, duidelijk wat Hannah Arendt bedoelde met "de banaliteit van het kwaad".

> Het boek laat Oekraïense getuigen aan het woord uit het verleden en de onmiddellijke actualiteit

Jonathan Littell is een Amerikaans schrijver die eind jaren '80, hij was toen 22 jaar oud, een cyberpunk novelle publiceerde *(Bad Voltage)*. Het leek niet echt zijn genre. Twintig jaar later, in 2006, na tien jaar studie en documentatie, schrijft hij, nu in het Frans, Les *Bienveillantes (De Welwillenden)*. Met deze roman wint hij de *Prix Goncourt* en krijgt *en prime* de Franse nationaliteit. Het is moeilijk een hardere en meer directe roman over de tweede wereldoorlog te schrijven.

DE GETUIGEN VAN BOUTCHA

In 2023 keert Jonathan Littell terug naar Kiev, naar het ravijn, Babyn Yar, waar de massa-exterminatie plaatsvond. Het manuscript voor *Een ongemakkelijke plek* was af op 22 februari 2022. Twee dagen later valt Rusland Oekraïne binnen. Hij moet het boek herwerken, ... bijwerken. Jonathan Littell maakt dit boek samen met Magnum fotograaf Antoine D'Agata in samenwerking met de *Babyn Yar Holocaust Memorial Center* (www.babynyar.org). Het boek laat getuigen aan het woord uit het verleden en de onmiddellijke actualiteit. Een totaal andere benadering dan in zijn eerdere roman. Niet de banaliteit van het kwaad, maar de wonden en complexe patronen van verwerking staan nu centraal.

Littell en d'Agata gaan te werk als journalisten. Getuigen vertellen het drama van 1941, maar ook de moord op nog veel meer joden, Roma, communisten, nationalisten, opposanten allerhande die tussen 1941 en 1943 geëxecuteerd werden en in het ravijn gegooid. Meer dan 100.000 executies. Het ravijn wordt stelselmatig dichtgegooid om de sporen te wissen. De getuigen vertellen over het antisemitisme tijdens de oorlog en ook na de oorlog, tijdens de Sovjetoverheersing. De herinnering was verboden. De sporen werden verder uitgewist. De getuigen vertellen over de complexe relatie van Oekraïne met dit verleden. Het antisemitisme liep door tijdens het communisme, maar ook na 1989, in de complexe relatie met het nationalisme. Denk aan de Nazisymboliek van het Azov-regiment. Na de inval van februari 2022 verzamelen Littell en d'Agata de getuigenissen van de inwoners van Boutcha over de misdaden, folteringen en executies door het Russisch leger tussen februari en maart 2022. De beelden gingen de wereld rond. De verhalen zijn hard.

Littell en d'Agata laten het verleden en de actualiteit in elkaar overlopen: WOII, USSR, de onafhankelijkheid, de Oranjerevolutie, Maidanopstand, de Krimbezetting en Dombasoorlog tot aan de inval van Poetin. De geschiedenis wordt helder uitgelegd met ruimte voor de complexiteit en de paradoxen.

Babyn Yar is een ongemakkelijke plek in vele opzichten, half memoriaal tegen wil en dank, half volgebouwd op de lagen lijken van joden en andere slachtoffers die bij het leggen van de funderingen naar boven komen. Rouwen en wegmoffelen, herinneren en verdringen op dezelfde plek.

Een minpunt aan dit bijzondere boek: in de Nederlandstalige uitgave zijn de foto's van d'Agata die in het zwart-wit afgedrukt zijn. Het grauwe effect van het gekozen kleurenpallet gaat erdoor verloren. Ook de foto's met thermische camera verliezen hun meerwaarde.

Na *De Welwillenden* (2006) toont Jonathan Littell met *Een ongemakkelijke plek* (2024) alvast dat hij meer dan één genre aankan.

— Johan Basiliades

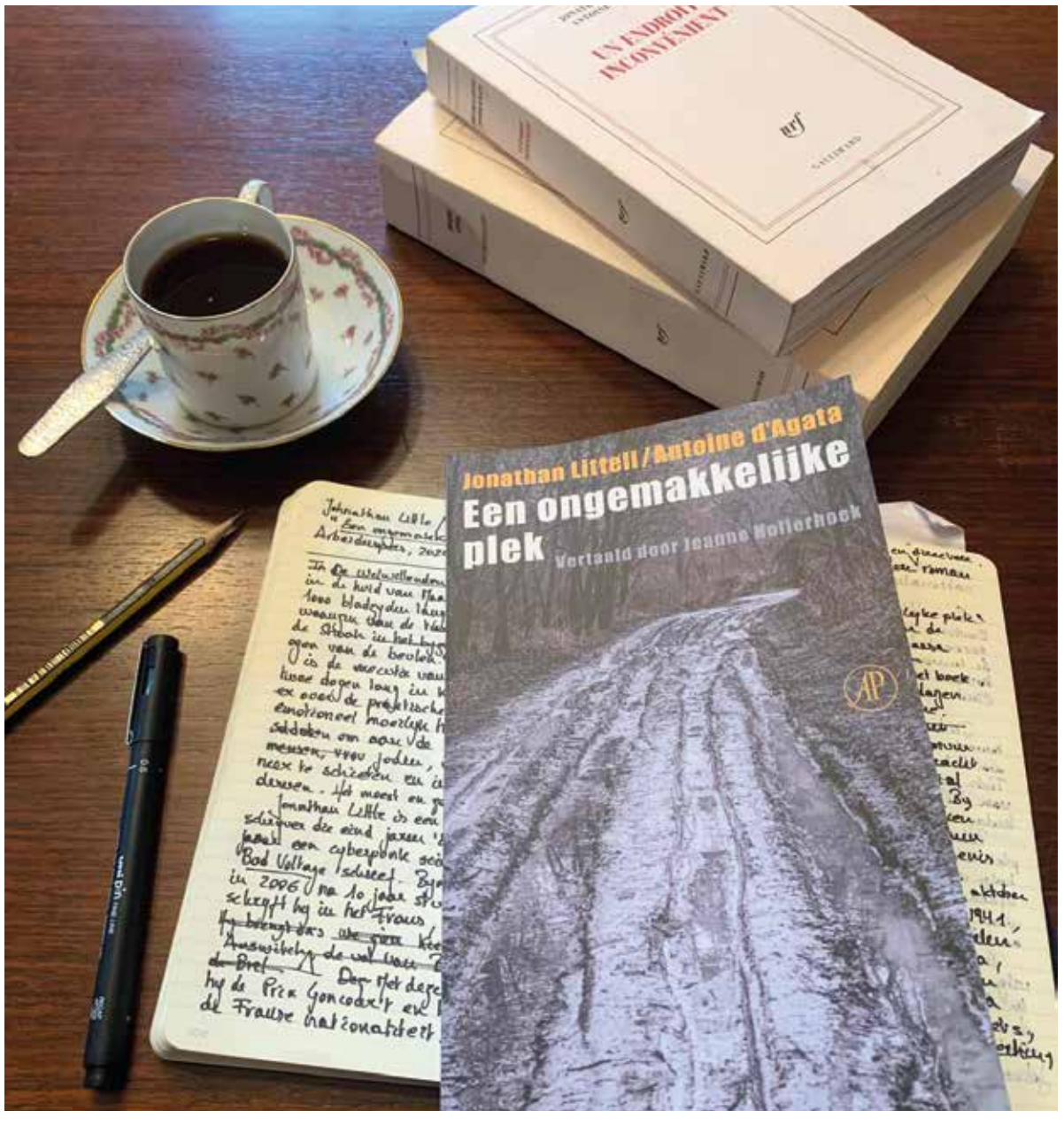

WINACTIE

We geven 3 exemplaren weg van het boek "Een ongemakkelijke plek" door Jonathan Littell en Antoine d'Agata, vertaald door Jeanne Holierhoek (2024).
Ga voor 20 april naar winactie.willemsfondsbrussel.be en neem deel. Veel succes!

DE VERGETEN BRUSSELSE MICROBENJAGER

André Gratia ontdekte penicilline 3 jaar voor Alexander Fleming

Toen de Schotse bioloog Alexander Fleming in september 1928 na een paar weken afwezigheid zijn lab binnenwandelde, ontdekte hij daar, op één van zijn experimenten, bij toeval een bacterievernietigende schimmel die de wereld zou veranderen. Hij doopte de stof penicilline… Het zou het allereerste antibioticum worden. In 1945 ontving Fleming, samen met twee collega's die penicilline klaarstoomden voor medisch gebruik, de Nobelprijs voor geneeskunde. Naar schatting zou het geneesmiddel tot op vandaag zo'n 200 miljoen mensen het leven gered hebben… Flemings verhaal wordt intussen onderwezen tijdens de lessen biologie en geschiedenis. Minder geweten echter is dat een … Brusselaar Fleming ruim drie jaar (!) voor was met zijn ontdekking… André Gratia was een vriend en collega van de Schot, maar verdween bijna volledig in de plooien van de geschiedenis… Nochtans schroomde het hoog aangeschreven medische tijdschrift *The Lancet* er niet voor om Gratia: *"The father of the antibiotics"* te noemen.

André Gratia (1893-1950) werd geboren in Sint-Gillis, in een familie vol geneeskundigen. Zijn vader was voorzitter van de Koninklijke Academie voor geneeskunde, bioloog en … dierenarts. (Hij was jarenlang rector van de Veeartsenijschool in Kuregem). Gratia junior trad in zijn voetsporen en ging studeren aan de ULB. Tijdens de eerste wereldoorlog deed hij dienst als hulparts. Na de oorlog begon hij zich toe te spitsen op onderzoek. Als microbioloog ging hij de strijd aan tegen bacteriën…

De jaren '20 waren hoogdagen voor microbe-jagers. De Spaanse Griep had nog maar pas wereldwijd aan miljoenen mensen het leven gekost… Net zoals tijdens covid stonden ziektekiemen volop in het brandpunt van de actualiteit. De medische wetenschap was ook in volle ontwikkeling. Aangevuurd door jonge, beloftevolle onderzoekers zoals Gratia. Die ging zich eerst specialiseren in Parijs alvorens naar de Verenigde Staten te trekken om bij het *Rockefeller Institute* te gaan werken…

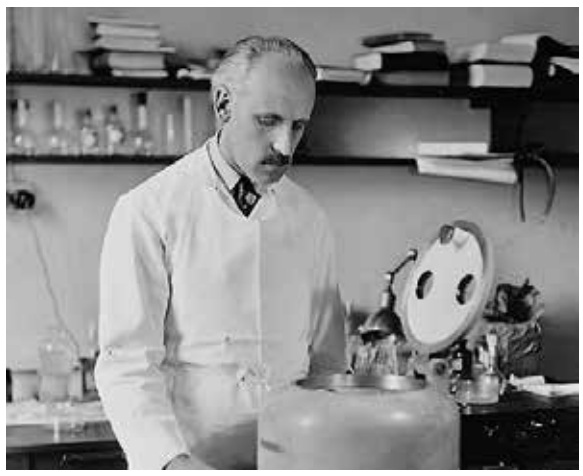

André Gratia

De strijd tegen de microben en bacteriën sprak ook buiten de labomuren tot de verbeelding. In 1925 verscheen *Arrowsmith,* een roman van (later) Nobelprijswinnaar voor literatuur Sinclair Lewis, over de amoureuze lotgevallen en morele dilemma's van een microbioloog. De research voor het boek was door Lewis uitbesteed aan één van Gratia's collega's[1]. Zo werd de Belgische microbioloog één van de wetenschappers die model zouden staan voor het hoofdpersonage[2 3] … (Het boek werd in 1931 verfilmd en won 4 oscars).

Tegen de tijd dat *Arrowsmith* uitkwam, was Gratia al teruggekeerd naar België en de ULB[4]. Een hyperbedrijvige periode volgde. Samen met zijn assistente -de onbezongen Sarah Dadt- wierp hij zich vol overgave op de speurtocht naar bacteriedoders. Hij ontwikkelde nieuwe technologieën en publiceerde tientallen papers, onder andere over bacteriofagen (virussen die enkel bacteriën infecteren) en ontdekte *en cours de route* ook bacteriocines[5] (eiwitachtige stoffen die door bacteriën worden uitgescheiden met een antibacteriële werking tegen meestal nauw verwante, 'concurrerende', bacteriestammen of -soorten[6]). Maar het meest tot de verbeelding sprak toch een experiment in 1925 met … een steenpuist… Drie jaar voor Flemings ontdekking, behandelde Gratia een patiënt met een stof die hij uit een schimmel had gewonnen en die, zoals later zou blijken, een penicillinevariant was. De steenpuist verdween overigens…

> Omdat zijn focus niet enkel op antibiotica lag, maar ook op bacteriofagen en bacteriocines, wordt zijn onderzoek ineens terug erg relevant in de strijd tegen resistente bacteriën

Gratia was wel geen alleenstaand geval. Een handvol andere biologen hadden voordien al penicillinesoorten ontdekt. Al hadden ze die niet op mensen uitgetest. Maar Gratia zette door omstandigheden zijn ontdekkingen niet verder. Het harde werk had zijn tol geëist… Het leidde tot iets wat we vandaag een burn-out zouden noemen. Gratia zette zijn werk een aantal jaar lang noodgedwongen op een lager pitje. Toen hij

Professor André Gratia (helemaal rechts) op de foto met o.a. prof. Howard Florey en prof. Ernest Chain (die samen met Ernest Fleming de Nobelprijs geneeskunde kregen in 1945) en prof. Selman Waksman (Nobelprijswinnaar geneeskunde 1952) en

in 1929 terugkeerde naar zijn labo, bleken de monsters die hij gekweekt had al lang dood en was Flemings penicillineontdekking al een feit. Al onderstreepte die laatste in een interview na zijn Nobelprijs wel dat het even goed de Brusselaar had kunnen zijn die met de eer was gaan lopen:

> *"Ik kan het niet laten om nog een andere Belgische bacterioloog te noemen, mijn goede vriend André Gratia, en ik vernoem hem om de bijzondere reden dat hij, onder andere omstandigheden, heel goed de ontdekker van penicilline zou kunnen zijn geweest. In 1925 merkte hij dat een schimmel bepaalde bacteriën blijkbaar vernietigt en oplost…"*
>
> *Nobelprijswinnaar Alexander Fleming*

Na zijn breakdown hernam Gratia met schwung weer zijn werk. Zijn ontdekkingen werden internationaal geroemd. Zowel bacteriofagen als bacteriocines leken in de jaren dertig gedurende een tijdlang een even grote medische toekomst te zullen hebben als penicilline. Het bacteriofagenonderzoek werd vooral in de Sovjet-Unie nauwgezet verder gezet. Bacteriocines verdwenen daarentegen langzaam in de vergeethoek. In 1932 verhuisde Gratia van de ULB naar de Universiteit van Luik. Hij bleef uitvoerig publiceren en onderzoek doen, maar hij ontpopte zich vooral ook tot een erg minzaam en enthousiasmerend hoogleraar.

Penicilline ging intussen een eigen leven leiden. Het bleek veel breder toepasbaar dan bacteriofagen en bacteriocines. Vooral de Amerikanen –Gratia's

opvolgers aan het *Rockefeller Institute*– zagen er brood in. Ze perfectioneerden de kweek, alvorens penicilline op grote schaal in te zetten als … oorlogsinstrument. Farmabedrijf *Pfizer* begon in volle wereldoorlog in New York en masse penicilline te produceren voor de strijdkrachten.

Het strategische wondermiddel kwam ook in het vizier van de Duitsers, maar de nazi's slaagden er niet in om de nodige monsters te pakken te krijgen. Tegen D-Day, in 1944, was elke Amerikaanse soldaat uitgerust met een dosis penicilline. Gratia zelf spartelde de oorlog door. Hij ging in het verzet en kwam zelf op de radar van de Gestapo. Hij dook zes maand onder. Zijn bacteriologische kennis was wellicht van pas gekomen voor de Duitsers. Maar hij ontsprong de dans.

Penicilline zou na de oorlog uitgroeien tot hét antibioticum bij uitstek. Maar Fleming wees zelf al gauw op de beperkingen ervan. Al in 1949 bleek dat bacteriën resistent werden. In sommige landen -waaronder België- ontstond immers een cultuur waarbij artsen het middel maar al te makkelijk voorschreven. Gratia zelf maakte die evolutie niet meer mee. In 1949 werd hij weliswaar nog genomineerd voor de Nobelprijs voor de Geneeskunde, maar die zou hij nooit winnen. In 1950 overleed hij vrij onverwachts, nauwelijks 57 jaar oud. De doodsoorzaak leek overwerk te zijn. Tijdens een verblijf in het Zwitserse Nyon, om uit te rusten van al het harde werk, stierf hij.

Gratia raakte in de vergetelheid. Maar zijn werk werd de afgelopen jaren langzaamaan herontdekt. Omdat zijn focus niet enkel op antibiotica lag, maar ook op bacteriofagen en bacteriocines, wordt zijn onderzoek ineens terug erg relevant in de strijd tegen resistente bacteriën. Een aantal biomedische startups zijn recent begonnen met de ontwikkeling van bacteriocines als middel tegen resistente bacteriën. Hopelijk slagen ze erin Gratia's onderzoek tot een werkbaar alternatief te vormen en krijgt de Brusselaar zo, meer dan een halve eeuw na zijn overlijden, toch nog de roem die hij verdient.

— Kurt Deswert

Met dank aan Bart Ghysels

[1] Paul de Kruif (1890-1971). De man schreef ook nog een verbazingwekkend succesvol boek over de strijd tegen microben: "Microbe Hunters". Ongeveer honderd jaar na datum is het nog steeds makkelijk verkrijgbaar.

[2] Gratia was de eerste persoon die in de Verenigde Staten onderzoek deed naar bacteriofagen, net zoals het personage in Arrowsmith.

[3] Sinclair Lewis kreeg de Pulitzerprijs voor het boek. Die weigerde hij. Doet u zichzelf een plezier en lees van Lewis zeker zijn 'Babbitt' en 'Main Street'.

[4] Aan het bacteriologisch departement, dat onder leiding stond van Jules Bordet (1870-1961)

[5] Gratia,A (1925). Sur un remarquable exemple d'antagonisme entre deux souches de colibacille. Comptes rendus des séances de la Société de Biologie et de ses filiales, 93, 1040-1041. Dit is de eerste wetenschappelijke publicatie die het bestaan van bacteriocines vermeldt.

[6] Jack, R. W., Tagg, J. R. , & Ray, B. (1995). Bacteriocins of gram-positive bacteria. Microbial Reviews, 59(2); 171-200.

Boekrecensie

ORDE VAN DE DAG

De wereld van Trump wordt geregeerd door lef en bluf

Sinds 20 januari 2025 heeft de eedaflegging van Trump in het Capitool, op de plek waar vier jaar eerder de bestorming op de democratie door Trump zelf in scène was gezet, al veel inkt doen vloeien. Een in scène gezet beeld dat ditmaal bijblijft, is Trump omringd door de nieuwe oligarchen: Elon Musk, Jeff Bezos en Mark Zuckerberg, de drie rijkste Amerikanen.

Een podcast van France Inter focust op dit beeld. Zijn deze oligarchen de nieuwe *Robber Barons*, de nieuwe Rockefellers, Vanderbilts, Carnegies, J.P. Morgans, die eind 19e eeuw aan de zijde van president William McKinley stonden? McKinley, de president die Trump vandaag graag citeert. Zetten Musk, Bezos en Zuckerberg Trump naar hun hand, of is het net omgekeerd? Het drietal was alvast niet geboren als MAGA-Trumpisten. Ze lijken eerder opportunisten. Trump II lijkt het nationalisme en suprematisme van Trump I, à la Steve Bannon, te ruilen voor een mix van ultralibertarisme en hightech-expansionisme. De verovering van Panama en Groenland tot Mars *and beyond*. Welke kant het uitgaat, is nog niet duidelijk. De enige zekerheid lijkt theatrale instabiliteit.

Van theater gesproken! Het beeld van Trump en zijn nieuwe vrienden deed mij alvast denken aan een boekje. De Prix Goncourt 2017: *L'Ordre du jour* van Eric Vuillard. Het essay begint met de ontmoeting op 20 februari 1933, enkele weken na de machtsovername door Hitler en enkele weken voor het buitenspel zetten van het parlement. Vierentwintig Duitse industriebaronnen ontmoeten er kanselier Hitler. Ze geven hem hun zegen en hun geld: het gaat om de bazen van Opel, BASF, Agfa, IG Farben, Siemens, Allianz en Telefunken. Opportunisten die na de oorlog de campagnes van andere partijen zullen financieren. Het essay beschrijft deze scène, maar ook de koldereske *Anschluss* van Oostenrijk, de *appeasement*-politiek tussen Hitler en Chamberlain, aan de hand van ogenschijnlijk onbenullige trivialiteiten die "niet in overeenstemming zijn met de internationale geschiedenis, haar fatsoen en het idee dat men gewoonlijk heeft van belangrijke gebeurtenissen," om Vuillard te citeren.
Eén zin was me bijgebleven uit dit essay: "Het verbazingwekkende in deze oorlog," schrijft Vuillard over de *Anschluss*, "is het ongehoorde succes van lef, waaruit we een les kunnen leren: de wereld zwicht voor bluf. Zelfs de meest gedegen, de meest starre wereld, zelfs de gevestigde orde die nooit zwicht voor de roep om rechtvaardigheid, die nooit buigt voor het volk dat in opstand komt, buigt voor bluf." *Le culot et le bluff* lonen.

Ik wil geen onheilspellende vergelijking maken: moeten we kijken naar de Amerikaanse *Robber Barons* rond McKinley of, veel erger nog, de vierentwintig Duitse industriëlen rond Hitler? Het gaat in beide gevallen over lef en bluf. "Je valt nooit twee keer in dezelfde

afgrond" besluit Vuillard. "Maar je valt altijd op dezelfde manier, in een combinatie van belachelijkheid en angst".

Naar aanleiding van de podcast France Inter (beschikbaar op Spotify), *Les oligarques de la Silicon Valley. Anatomie d'un pouvoir sans limites* (februari 2025), en Eric Vuillard, *De orde van de dag*, Meulenhoff, 2018 (*L'Ordre du jour*, Actes Sud, 2017).

— Johan Basiliades

2 BIEREN IN 1 KLAP

Brouwerij Cantillon & l'Ermitage

Op een steenworp van het Zuidstation vind je niet één maar twee brouwerijen die een bezoekje waard zijn: Cantillon & l'Ermitage. Dat die zich daar allebei gevestigd hebben is geen toeval. Je vindt verschillende brouwerijen ten/in het zuidwesten van Brussel, waar de bacteriën van de Zennevallei een handje toesteken (deze woordspeling wordt later duidelijk) bij het produceren van overheerlijke bieren. Onder het motto van dubbel zoveel plezier: een iets langer verslag deze keer.

CANTILLON

WAT IS GEUZE?

Om te begrijpen wat geuze is, moet je eerst weten wat lambiek is. Sta me toe om het kort uit te leggen (tenzij het je een worst zal wezen wat er met deze goddendrank gebeurt voordat ze in je glas belandt, dan kan je dit stuk gerust overslaan). Lambiek ontstaat waar spontane gisting plaatsvindt, mede mogelijk gemaakt door wilde gisten en bacteriën die thuis zijn in onze hoofdstad en het Pajottenland. Met andere woorden: er wordt geen gist handmatig toegevoegd aan het wort, oftewel *bierstarter*.

Nog een reden waarom de locatie zo'n cruciale rol speelt, zijn de periodes van opeenvolgende koude nachten die onmisbaar zijn voor het brouwproces. Aan koude nachten in Brussel gelukkig geen gebrek! Geduld is een schone deugd: het gistingsproces kan wel tot drie jaar duren. Het resultaat: een lekker zuur biertje zonder prik, vooral heerlijk op een zwoele zomerdag (nog even geduld, dus!).

Giet jonge en oude lambiek bij elkaar, en je krijgt geuze (dat proces noemen we steken). Het *brouwsel* gist op fles en dat zorgt voor de bubbels. Echt brouwen komt er dus niet aan te pas. De flessen van 75cl worden geserveerd in een mandje, zodat de fles een beetje schuin blijft liggen. Hierdoor droogt de kurk niet uit en blijft het residu op de bodem van de fles achter.

GLAZEN BOTERHAM

Hoewel ooit zo populair in de 19e en 20e eeuw, is Cantillon de enige echte lambiekbrouwerij die overeind is gebleven in de stad. Nog niet zo lang geleden begon Brussels Beer Project met het eren van de traditie in de vorm van hun Dansaert-assortiment.

Op 22 februari bezochten we ook met het Willemsfonds de brouwerij, en mochten uiteraard van de lekkere geuze proeven!

Geuze kennen velen wellicht van de gecommercialiseerde fruitbiertjes die je vindt in de supermarkt, maar wat Cantillon voorschotelt is serieuze kost. Brouwerij/stekerij/museum Cantillon is in de loop der jaren een echte trekpleister geworden voor bierliefhebbers, zelfs hordes Amerikanen vinden hun weg ernaartoe. De keerzijde: verwacht geen al te persoonlijke behandeling. Een proeverij op een nuchtere maag is niet aan te raden, want "glazen boterhammen" is al wat je krijgt.

Mijn eerste kennismaking met Cantillon werd getekend door Fou'Foune, een fruitige mix van lambiek en Bergeron abrikozen. De ondeugende naam die knipoogt naar het vrouwelijke geslachtsdeel, zorgde toen voor wat gegiechel.

Foto links: Fou'Foune lambiek in het typische mandje

Probeer een rondleiding te versieren van de meesterbrouwer, een echte karikatuur van een Brusseleir. Zowel Vlamingen als Franstaligen zullen het Brussels dialect weten te appreciëren. Twee keer per jaar, in maart en in november, wanneer de nachten nog fris zijn, kan je een Open Brouwdag meepikken. Heb je die van 15 maart gemist? Hou hun website in de gaten voor de Open Brouwdag van november.

2 redenen om van Cantillon te houden:
1. De plek ademt geschiedenis
2. De Open Brouwdagen

De iconische gevel van Brouwerij Cantillon

l'Ermitage Urban Bar in Sint-Gillis

Hip bierglas van Cantillon met hun logo erop

Degustatieplankjes bij l'Ermitage Taproom in Anderlecht

L'ERMITAGE

Om de hoek bevindt zich een tweede biertempel, eentje met wat minder jaren op de teller dan Cantillon. Nanobrasserie l'Ermitage werd in het leven geroepen in 2017 door een groepje kotgenoten uit Elsene. Hun mascotte: een hipsterige heremiet (*ermite* in het Frans) met een lantaarn in de hand - funky etiketten gegarandeerd.

Hun populairste biertjes zijn te vinden in menig Brussels café. Een persoonlijke favoriet: *Théorème de l'Empereur*, een kruidige jasmijnthee Pale Ale. Voeg deze weker toe aan je degustatieplankje, als je zin hebt om een gokje te wagen tijdens je brouwerijbezoek.

Af en toe lanceert de Heremiet een *special edition* of verrassende samenwerking. Onlangs nog: een nieuwe Mexicaanse lager. Ik droom nog steeds van hun *Rubicorne* van een paar jaar geleden: een wijn-bier mix, of *foeder saison* gefermenteerd met druivenpulp. Of om in het thema te blijven: hun samenwerking met *Gueuzerie Tilquin* (de enige Waalse geuzestekerij) resulteerde in een *saison lambic fruits des bois*.

2 redenen om van l'Ermitage te houden:
1. De oase van rust die de binnenkoer is
2. Regelmatige verrassende samenwerkingen

Niet alleen in de taproom in Anderlecht, met de kleurrijke muurschilderingen en palletmeubilair, maar ook in de Urban Bar in Sint-Gillis kan je terecht voor de biertjes van de Heremiet (Moskoustraat 34). De sfeer hier is niet te vergelijken met, voor de verandering, dansmuziek, natuurwijnen en pizza's. Fijn als je in de buurt bent, maar doe mij toch maar het hoofdkwartier in Anderlecht. Een beetje een hoek af, met een heerlijk terras in de zomer. Zien we elkaar daar? ●

— Ella Van Craen

Waar?
Cantillon
Gheudestraat 56
Anderlecht, 1070

l'Ermitage
Lambert Crickxstraat 26
Anderlecht, 1070

Ontdek meer leuke Brusselse plekken op www.lasorteuse.wordpress.com, de blog van onze vrijwilligster Ella.

FOTOALBUM

Balloon World Adventure - 11 januari

Expo Nom de dieu - 30 januari

Concert Collegium Vocale in Flagey met inleiding - 2 februari

Ateliers De Munt - 22 februari

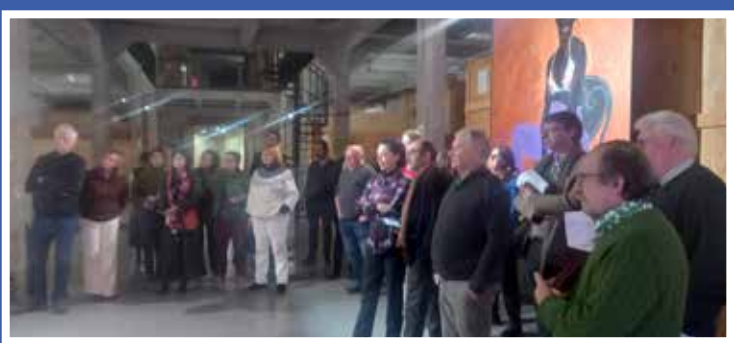

Vanhaerents Art Collection - 20 februari

La Nouvelle Maison Tervuren - 25 januari

Comedyshow 13 met William Boeva - 1 februari

Brouwerij Cantillon - 22 februari

Brussels Concertband - 2 maart

Onze volledige fotoalbums kan je terugvinden op de website **kortweg.brussels** of via deze QR-code:

KALENDER

Meer informatie op kortweg.brussels

Meer uitleg over onze activiteiten kan je ook steeds terugvinden op de website kortweg.brussels

of via deze QR-code:

Heb je nog vragen? Lukt het niet om in te schrijven of tickets te kopen? Aarzel zeker niet om onze coördinator Suzanne te contacteren via suzanne@willemsfondsbrussel.be of tel. 0497 58 54 96.

APRIL

Tussen de soep en de feiten: We parlons Brusseleir

Dinsdag 1 april om 12u15
Muntpunt, Munt 6, Brussel
Gratis
Inschrijven is niet verplicht, maar kan via www.muntpunt.be
- Willemsfonds Brussel-Centrum i.s.m. Muntpunt, Citizenne, huisvandeMens Brussel, e.a.

Achter de schermen van het gemeentehuis van Schaarbeek

Zaterdag 5 april om 15u00
Colignonplein, Schaarbeek
Gratis
Inschrijven via johan.basiliades@willemsfondsbrussel.be
- Willemsfonds Schaarbeek-Evere-Sint-Joost

Geleid bezoek Sport en sporters in Auschwitz

Zondag 13 april om 14u30
Goswin de Stassartstraat 153, Mechelen
7 euro voor leden / 9 euro voor niet-leden
Inschrijven via mimi@willemsfondsbrussel.be
- Willemsfonds Ganshoren & Woluwe

Geleid bezoek aan Brusselse art deco-bioscopen

Zaterdag 19 april om 10u00
UGC, De Brouckèreplein 38, Brussel
6 euro voor leden / 8 euro voor niet-leden
Inschrijven via hannahbasiliades@hotmail.com
- Willemsfonds Schaarbeek-Evere-Sint-Joost

Geleid bezoek Kasteel van Beersel

Zaterdag 26 april om 14u00
Lotsestraat 65, Beersel
5 euro voor leden / 10 euro voor niet-leden
Inschrijven via ilsecarle@hotmail.com
- Willemsfonds Sint-Agatha-Berchem

Geleide wandeling Oranje in Brussel

Zondag 27 april om 14u00
Grote Markt, Brussel
10 euro voor leden / 13 euro voor niet-leden
Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be
- Willemsfonds Kanal

MEI

Tussen de soep en de feiten: Vrijheid & verzet

Dinsdag 6 mei om 12u15
huisvandeMens, Sainctelettesquare 17, Brussel
Gratis
Inschrijven is niet verplicht, maar kan via www.muntpunt.be
- Willemsfonds Brussel-Centrum i.s.m. Muntpunt, Citizenne, huisvandeMens Brussel, e.a.

Wandeling De zichtbare en onzichtbare plekken van de macht

Zaterdag 10 mei om 10u00 - *Herhaling van de wandeling op 29/3, die snel volzet was.*
Vrijheidsplaats, Brussel
10 euro voor leden / 12 euro voor niet-leden
Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be
- Willemsfonds Kanal

Stripvoorstelling Suske & Wiske & lezing Sneeuwwitje in Brussel

Zaterdag 10 mei om 14u30
Gem. Bibliotheek, De Broyerstraat 27, Ukkel
Gratis
Inschrijven via ukkel.bibliotheek.be
- Willemsfonds Zuidwest-Brussel i.s.m. de bibliotheek en Davidsfonds

MEI

Lezing Willem de Vreese en de Rotterdamse Erasmuscollectie

Donderdag 15 mei om 18u00
Erasmushuis, De Formanoirstraat 31, Anderlecht
3 euro voor leden / 5 euro voor niet-leden
Inschrijven via www.erasmushouse.museum
Meer info via suzanne@willemsfondsbrussel.be
- Willemsfonds Anderlecht i.s.m. Erasmushuis en Davidsfonds

Wandeling Solvay, de Bill Gates van de 19de eeuw

Zaterdag 17 mei om 14u00
Parc Solvay, Chaussée de Bruxelles 111, La Hulpe
10 euro voor leden / 12 euro voor niet-leden
Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be
- Willemsfonds Kanal en Molenbeek

Achter de schermen van het Brussels parlement

Zaterdag 17 mei om 14u00
Lombardstraat 69, Brussel
Gratis
Inschrijven via suzanne@willemsfondsbrussel.be
- Willemsfonds Koekelberg en Molenbeek

Lezing Herman Teirlinckhuis: Virginia Woolf

Zaterdag 17 mei om 16u00
Uwenberg 14, Beersel
7 euro voor leden (en -26 jaar) / 15 euro voor niet-leden
Inschrijven via kurt@willemsfondsbrussel.be
- Willemsfonds Etterbeek, Woluwe & Zuidwest-Brussel i.s.m. Herman Teirlinckhuis

JUNI

Concert Bachwerk: J.S. Bach's Matthäus-Passie

Zaterdag 7 juni om 18u00
Sint-Marcuskerk, De Frélaan 76, Ukkel
10 euro voor leden / 20 euro voor niet-leden
Inschrijven via vanobberghenwim@gmail.com
- Willemsfonds Zuidoost-Brussel & Zuidwest-Brussel

Achter de schermen van Brussel-Centraal

Zaterdag 14 juni om 14u00
Hoofdingang, Europakruispunt, Brussel
10 euro voor leden / 12 euro voor niet-leden
Inschrijven via imane@willemsfondsbrussel.be
- Willemsfonds Schaarbeek-Evere-Sint-Joost & Zuidwest-Brussel

Word lid van het Willemsfonds

Wil je aan ledenprijs deelnemen aan Willemsfondsactviteiten? En zou je graag onze verenging en bij uitbreiding het sociaal-culturele verenigingleven willen steunen? Dan kan je lid worden van het Willemsfonds.

Lidmaatschap voor het kalenderjaar 2025 kost 15 euro (+ 3 euro per extra gezinslid). Dit bedrag kan gestort worden op rekening BE17 0012 5517 2421 van Willemsfonds BHG vzw met in de mededeling "Lidgeld 2025". Alvast heel erg bedankt!